

Citiți lecția din manual: *Disidența*, notați schița lecției pe caiete și rezolvați fișele de lucru.

Disidența

1. Ce este disidența?

- un disident (din limba latină *dissidentia* = „dezacord” sau „opoziție”) este o persoană care își face publice opiniile sau convingerile, diferite de cele ale majorității sau organizației din care face parte;
- după Al Doilea Război Mondial, termenul a fost folosit cu precădere pentru a desemna persoanele cu opinii opuse celor emise de regimul totalitar sovietic;
- 1948-1989 - în România comunistă, în paralel cu desfășurarea rezistenței armate (1948-1962), s-a afirmat disidența, care a condamnat abuzurile regimului totalitar și încălcările drepturilor omului;
- 1971-1989 - ca răspuns la „Tezele din iulie” (iulie 1971: 17 propuneri ale lui Nicolae Ceaușescu privind o mai eficientă educație comunistă a maselor, revenirea în forță a cenzurii și consolidarea cultului personalității conducătorului), semnarea Actului Final al Conferinței pentru Securitate și Cooperare în Europa de la Helsinki (1 august 1975: Occidentul a recunoscut statele comuniste, iar acestea și-au asumat să respecte drepturile omului) și debutul mișcării Carta 77 (1977-1992: manifestare a disidenței din Cehoslovacia), s-a accentuat disidența românească.

2. Manifestări ale disidenței

- 1948-1989 - principalele manifestări ale disidenței din România totalitară au fost următoarele:

I. Disidența țărănească (1949-1962): a reprezentat revolta țăranilor din județe precum Bihor, Ialomița, Gorj, Tulcea, Mureș, Dolj, Bacău, Vrancea, Olt, Argeș, Teleorman și Suceava, care s-au opus colectivizării ⇒ peste 80.000 de țărani au căzut victime represiunii comuniste.

II. Disidența intelectuală (1948-1989): a fost determinată de nerespectarea de către regimul comunist a drepturilor omului, izolarea culturală, suprimarea oricăror contacte în afara țării, controlul mijloacelor de informare, existența cenzurii și a cultului personalității. Acest tip de disidență s-a manifestat prin scrisori deschise către posturile de radio *Radio Europa Liberă* și *Vocea Americii*, interviuri în publicații occidentale, lucrări literare sau artistice care, în mod voalat, au criticat unele aspecte ale regimului („*rezistență prin cultură*”) și prin răspândirea de manifeste. Disidenți reprezentativi: Constantin Noica, Nicolae Steinhardt, Gheorghe Ursu, Doina Cornea, Alexandru Ivăsiuc, Lucian Pintilie, Ion Vianu, Victor Frunză, Paul Goma, Mariana Celac, Vlad Georgescu, Mihai Horia Botez, Ana Blandiana, Dorin Tudoran, Andrei Gabriel Pleșu, Dan Petrescu, Mircea Dinescu, Vladimir Tismăneanu, Stelian Tănase, Gabriel Andreescu, Herta Muller și Radu Filipescu.

III. Disidența religioasă (1973-1989): preoții cultelor protestante și cei ai Bisericii Ortodoxe Române au cerut autorităților comuniste respectarea libertății religioase și a drepturilor omului, libertatea de a construi biserici și de a tipări cărți religioase. Reprezentanți: pastorii Iosif Țon și Pavel Nicolescu și preotul ortodox Gheorghe Calciu-Dumitreasa.

IV. Disidența de partid (1979-1989): s-a manifestat prin critici din partea membrilor de partid la adresa lui Nicolae Ceaușescu, acuzat de eșecul comunismului român, că nu a respectat textul Constituției și al Actului final de la Helsinki. Reprezentanți: semnatarii „*Scrisorii celor șase*” (Constantin Pârvulescu, Grigore Ion Răceanu, Alexandru Bărlădeanu, Gheorghe Apostol, Silviu Brucan și Corneliu Mănescu).

V. Disidența mișcării muncitorești (1977-1987): a fost declanșată de condițiile precare de muncă și degradarea condițiilor de trai. Mișcări de protest reprezentative: greva minerilor din Valea Jiului (1-3 august 1977); înființarea de către medicul Ionel Cană a S.L.O.M.R. (Sindicatul Liber al Oamenilor Muncii din România), o alternativă la U.G.S.R. (Uniunea Generală a Sindicatelor din România) - februarie 1979; greva muncitorilor de la Întreprinderea Mecanică „*Nicolina*” din Iași (16 februarie 1987); protestul muncitorilor de la Uzina de Autocamioane „*Steagul Roșu*” din Brașov, cărora li s-au alăturat cca. 8000 de locuitori ai orașului (15 noiembrie 1987).

Pentru o mai bună înțelegere a subiectului studiat vizionați următoarele videoclipuri:

<https://www.youtube.com/watch?v=pGStduTJSTc>

<https://www.youtube.com/watch?v=wfAnzx3xATY>

https://www.youtube.com/watch?v=i3-C_dPugWE

Fișă de lucru: Disidența

Citiți cu atenție textele de mai jos, apoi răspundeți cerințelor:

A. *„Mă declar solidar cu acțiunea voastră. Situația voastră este și a mea; situația Cehoslovaciei este și a României (...). Trăim cu toții sub același călcâi (...). Aceeași lipsă de drepturi elementare, aceeași batjocorire a omului, aceeași nerușinare a minciunii - peste tot. Peste tot: sărăcie, haos economic, demagogie, nesiguranță, teroare. Ciomag - Căluș - Corupție. Iată cei trei C cu care cei doi C(eaușescu) ne-au împins concetățenii, pe scara istoriei, cu mii de ani îndărăt.”*

(Paul Goma, Scrisori întredeschise. Singur împotriva lor)

B. *„Cred că în acest sens trebuie să respingem și să luăm poziție asupra acelor cercuri care activează organizațiile fasciste, teroriste, pentru că realmente așa este. La noi l-au găsit pe Paul Goma, care este un derbedeu, a stat și în închisoare. Trebuie să luăm atitudine mai fermă și față de corespondenții străini. Trebuie să-i poftim să facă bine să-și vadă de treabă (...). Nu este vorba să apărăm măsurile din Cehoslovacia, pentru că au alt caracter, dar nici nu trebuie să admitem ca, la adăpostul acestora, să se reactiveze cercurile fasciste, reacționare.”*

(Comisia Prezidențială pentru Analiza Dictaturii Comuniste din România, Raport Final)

1. Numiți, pe baza sursei A, două motive de nemulțumire ale lui Paul Goma față de situația din România.

2. Precizați, pe baza surselor A și B, o deosebire de atitudine față de evenimentele din Cehoslovacia din 1977.

3. Formulați, pe baza surselor A și B, un punct de vedere referitor la gradul de obiectivitate/subiectivitate al informațiilor furnizate, susținându-l cu două argumente istorice.

4. Argumentați, printr-un fapt istoric relevant, importanța studierii fenomenului disidenței.

BIBLIOGRAFIE:

1. Mălăelea, Daniel, Niculescu, Anita-Sabina, Horga, Paula-Coca, Prună, Nicolae, *Istoria comunismului din România: Manual pentru clasa a XII-a/a XIII-a*, Editura Akademos Art, București, 2025.
2. Boșcodeală, Felicia Elena, Ciobanu, Loredana, Gîlă, Cristina-Iulia, Șerban, Nicolae, *Istoria comunismului din România: Manual pentru clasa a XII-a/a XIII-a*, Editura Booklet, București, 2025.
3. Stoica, Stan (coordonator), Ștefănescu, Alexandru V., Preda, Elena, Becheru, Dragoș, Bilcea, Valentina, *Istoria comunismului din România: Manual pentru clasa a XII-a/a XIII-a*, Editura CD Press, București, 2025.
4. Bălănescu, Flori (coordonator), Anton, Mioara, Muller, Carmen, Mihai, Florin-Răzvan, *Istoria comunismului din România: Manual pentru clasa a XII-a/a XIII-a*, Editura Corint Logistic, București, 2025.
5. Ghețău, Gheorghe-Florin (coordonator), Bratu, Alina, Ghețău, Olenca-Georgiana, Radu, Adriana, Szakacs, Roxana-Gabriela, *Istoria comunismului din România: Manual pentru clasa a XII-a/a XIII-a*, Editura Didactică și Pedagogică, București, 2025.
6. Dobrinu, Dorin, Soare, Aurel Constantin, Săvuță, Irina Ema, Rados, Maria, Căplescu, Iuliana, Gheorghe, Maria Mariana, *Istoria comunismului din România: Manual pentru clasa a XII-a/a XIII-a*, Editura Litera, București, 2025.
7. Deletant, Denis, *România sub regimul comunist*, Editura Fundației *Academia Civică*, București, 2012.
8. Tismăneanu, Vladimir, *Stalinism pentru eternitate: o istorie politică a comunismului românesc*, Editura Polirom, Iași, 2005.
9. Shafir, Michael, *România comunistă (1948-1985). O analiză politică, economică și socială*, Editura Meteor Press, București, 2020.

